

Saattohoidon vapaaehtoisia hoivakoteihin

Hoivakotien
henkilökunnan
valmennusmateriaali

Hoivakotien henkilökunnan valmennusmateriaali

Saattohoidon vapaaehtoistoiminta on hoivakodeissa vielä uutta.

Tämän valmennusmateriaalin avulla hoivakodit voivat perehtyä ja kouluttaa henkilökuntaansa saattohoidon vapaaehtoistoinnin käynnistämiseksi.

Valmennusmateriaalin sisältö:

1. Hoivakodin toimintatavat
2. Saattohoidon vapaaehtoiset vanhuksen elämän loppuvaiheen tukena
3. Hoivakodin ja henkilökunnan tehtävät
4. Saattohoidon vapaaehtoisten tuki

Valmennusmateriaalia voi käyttää kokonaisuudessaan tai osittain.

Materiaali on tuotettu sosiaali- ja terveysministeriön rahoittamassa Lohtua läsnäolosta -hankkeessa (2021-2024). Materiaalin ovat laatineet FT *Kristiina Niemelä* ja geronomi *Ritva Pihlaja*.

Saattohoidon vapaaehtoistoiminta on hoivakodeissa vielä uutta

Saattohoidon vapaaehtoisia hoivakoteihin: koulutus- ja opasmateriaalit

Koulutusmateriaali
saattohoidon vapaaehtoisille

- suomen- ja ruotsinkielisenä

Valmennusmateriaali
hoivakotien henkilökunnalle

Ohjevihko saattohoidon
vapaaehtoisille

- suomen- ja ruotsinkielisenä

Ohjevihko hoivakodeille

- suomen- ja ruotsinkielisenä

Saattohoidon
vapaaehtoisena
hoivakodissa

Saattohoidon vapaaehtoisten
koulutusmateriaali

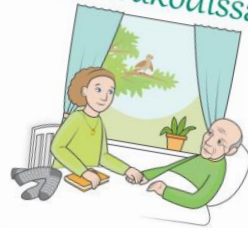
Utbildning för frivilliga
inom vård
i livets slutskede

Utbildningsmaterial

Saattohoidon
vapaaehtoisia
hoivakoteihin

Hoivakotien
henkilökunnan
valmennusmateriaali

Saattohoidon
vapaaehtoisena
hoivakodissa

Ohjevihko saattohoidon vapaaehtoiselle

Frivilliga på vårdhem
inom vård i livets slutskede

Broschyr för vårdhem

Lohtua läsnäolosta -hankkeen tuottamat koulutus- ja opasmateriaalit ovat vapaasti käytettävissä

Hankkeen verkkosivut*

[sro.fi/lohtua-
lasnaolosta/julkaisut/](https://sro.fi/lohtua-lasnaolosta/julkaisut/)

Duodecim Terveysportti

Vanhusten hoiva ja hoito
Uusi tietokanta ammattilaisille

Terveyskylä

Palliativinen talo

Hanke on päättynyt 30.4.2024. Materiaalit ovat käytettävissä myös hankkeen päättymisen jälkeen.

Saattohoidon vapaaehtoisia hoivakoteihin

Hoivakotien henkilökunnan
valmennusmateriaali

1

Hoivakodin toimintatavat

2

Saattohoidon vapaaehtoiset vanhuksen
elämän loppuvaiheen tukena

3

Hoivakodin ja henkilökunnan tehtävät

4

Saattohoidon vapaaehtoisten tuki

Saattohoidon vapaaehtoisia hoivakoteihin

Hoivakotien henkilökunnan
valmennusmateriaali

1

Hoivakodin toimintatavat

2

Saattohoidon vapaaehtoiset vanhuksen
elämän loppuvaiheen tukena

3

Hoivakodin ja henkilökunnan tehtävät

4

Saattohoidon vapaaehtoisten tuki

Saattohoidon vapaaehtoisia hoivakoteihin

Hoivakodin toimintatavat

TOIMINNAN
KÄYNNISTÄMISEN
SUUNNITTELU

1. Varmistetaan johdon tuki
2. Sovitaan vapaaehtoistoiminnan vastuuhenkilöstä
3. Otetaan henkilökunta mukaan kehittämään toimintaa

VAPAAEHTOISTEN
KOULUTUKSEN
JÄLKEEN

4. Haastatellaan ja perehdytetään vapaaehtoinen
5. Allekirjoitetaan vapaaehtoisen sopimus

PITKÄAIKAINEN YSTÄVÄ
TAI SAATTOHOITO-
VAIHEEN TUKI

6. Hoitajat valitsevat asukkaan
7. Käytetään vapaaehtoisia!

TOIMINNAN JATKUVUUS
JA VAPAAEHTOISTEN TUKI

8. Pidetään vapaaehtoisten yhteystiedot ajan tasalla
9. Osoitetaan arvostusta vapaaehtoiselle
10. Kutsutaan vapaaehtoiset säännöllisiin tapaamisiin

Saattohoidon vapaaehtoisia hoivakoteihin

Hoivakodin toimintatavat

TOIMINNAN KÄYNNISTÄMISEN SUUNNITTELU

VARMISTETAAN JOHDON TUKI

- kuka on aloitteentekijä?
- miten ideasta edetään käytännön kehittämiseen?

SOVITAAN VAPAAEHTOISTOIMINNAN VASTUUHENKILÖSTÄ

- kuka koordinoi vapaaehtoistoimintaa, ellei hoivakodissa ole jo aiemmin sovittua käytäntöä?

OTETAAN HENKILÖKUNTA MUKAAN KEHITTÄMÄÄN TOIMINTAA

- kuka vastaa?
- missä: osastokokouksissa, tiimipalavereissa tms?
- mitä materiaalia käytetään apuna?

VAPAAEHTOISTEN KOULUTUKSEN JÄLKEEN

HAASTATELLAAN JA PEREHDY- TETÄÄN VAPAAEHTOINEN

- kuka vastaa?
- haastattelu järjestetään hoivakodissa mahdollisimman pian koulutuksen jälkeen
- vapaaehtoinen perehdytetään hoivakodin tiloihin ja käytäntöihin

ALLEKIRJOITETAAN VAPAAEHTOISEN SOPIMUS

- sopimus allekirjoitetaan haastattelutilanteessa
- sopimuksen on oltava voimassa ennen kuin vapaaehtoinen aloittaa tehtävässään
- sopimukseen kuuluu vapaaehtoisen vakuutusurva
- selvitetään, miten vapaaehtoisten sopimus- ja vakuutusasiat on hyvinvointialueella järjestetty

PITKÄAIKAINEN YSTÄVÄ TAI SAATTOHOITO- VAIHEEN TUKI

HOITAJAT VALITSEVAT ASUKKAAN

- saattohoitovaiheen tueksi tuleva vapaaehtoinen soitetaan tarvittaessa, saattohoitopäätöstä ei edellytetä!
- pidempiaikaiseksi ystäväksi tuleva vapaaehtoinen voi aloittaa heti haastattelun jälkeen

KÄYTETÄÄN VAPAA- EHTOISIA!

- sovitaan, kuka soittaa saattohoitovaiheessa: vuorovastaava, sairaanhoitaja, saattohoitovastaava, sosiaaliohjaaja?
- varmistetaan myös illat ja viikonloput
- muistetaan tämä mahdollisuus!

TOIMINNAN JATKUVUUS JA VAPAAEHTOISTEN TUKI

PIDETÄÄN VAPAAEHTOIS- TEN YHTEYSTIEDOT AJAN TASALLA

- kuka vastaa?
- missä yhteystietolistaa säilytetään?

OSOITETAAN ARVOSTUSTA VAPAAEHTOISELLE

- muistetaan sanan ”kiitos” arvo
- kohdataan ja huomioidaan vapaaehtoinen päivittäisessä toiminnassa

KUTSUTAAN VAPAAEHTOI- SET SÄÄNNÖLLISIIN TAPAA- MISIIN

- kuka kutsuu ja ohjaa?
- tarjotaan mahdollisuus luottamuksellisiin keskusteluihin
- tuetaan vapaaehtoisten keskinäistä tutustumista ja rinkiä muodostumista

Saattohoidon vapaaehtoisia hoivakoteihin

Hoivakotien henkilökunnan
valmennusmateriaali

1

Hoivakodin toimintatavat

2

Saattohoidon vapaaehtoiset vanhuksen
elämän loppuvaiheen tukena

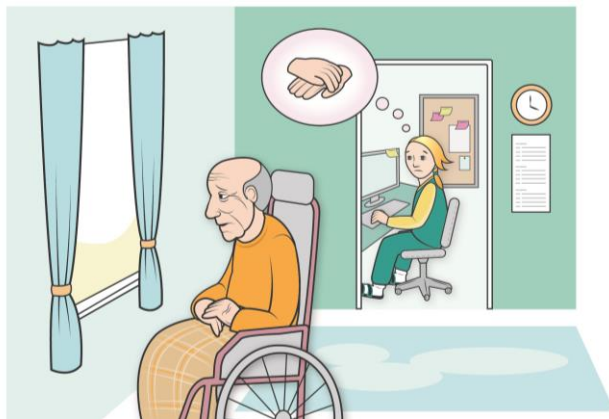
3

Hoivakodin ja henkilökunnan tehtävät

4

Saattohoidon vapaaehtoisten tuki

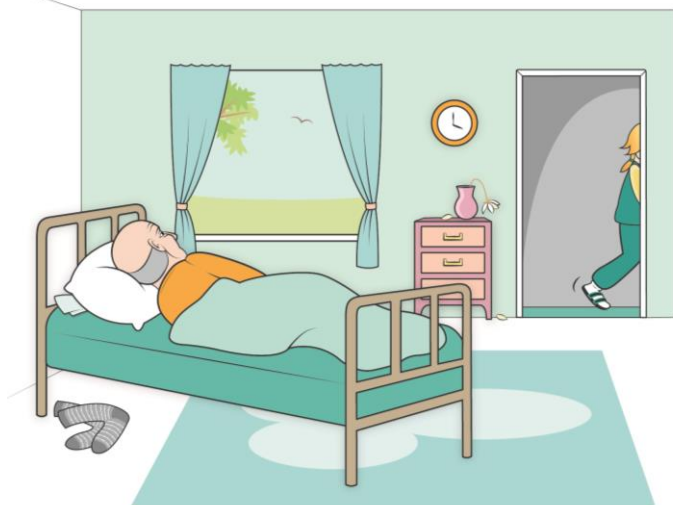
Yksinäisyys on vanhustalvelujen yleisin ongelma

Kun vanhuksen voimavarat elämän loppuvaiheessa vähenevät, elämänpiiri pienenee omaan huoneeseen ja vuoteeseen.

Vanhuksella on silloinkin oikeus tulla nähdyksi ja kohdatuksi omana persoonanaan, kiireettä ja arvostaen.

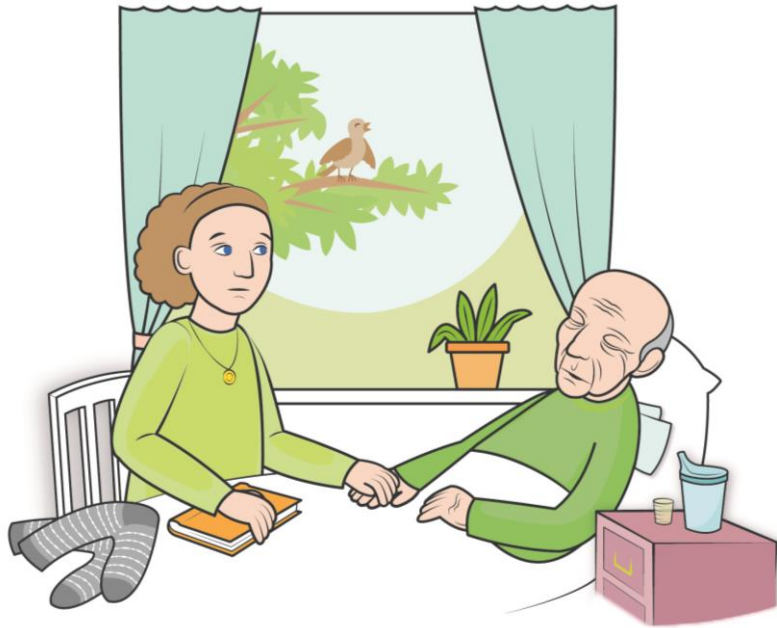
Palvelujärjestelmän keinoin yksinäisyys on vaikeasti ratkaistava haaste.

sosiaalinen kuolema

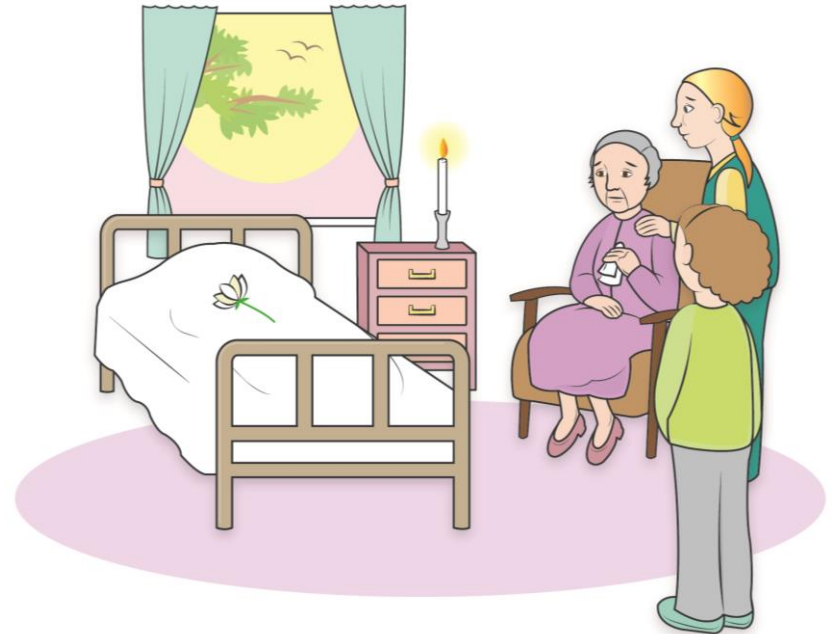
Vanhuspalvelujen asiakastyytyväisyyskyselyn tulokset – Kerro palvelustasi -kysely 2022. Tutkimuksesta tiiviisti THL 57/2022.

Saattohoidon vapaaehtoisen tärkein tehtävä

Saattohoidon vapaaehtoinen viettää kiireetöntä aikaa vanhuksen vierellä

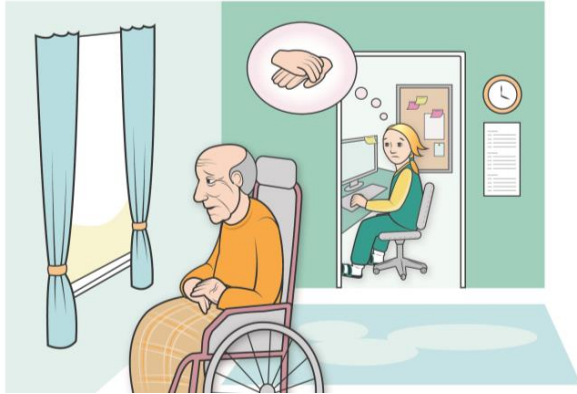
Saattohoidon vapaaehtoinen ei tee hoiva- ja hoitotyötä

Saattohoidon vapaaehtoinen tuo läsnäolollaan turvaa ja rauhaa vanhuksen elämän viimeisiin vaiheisiin

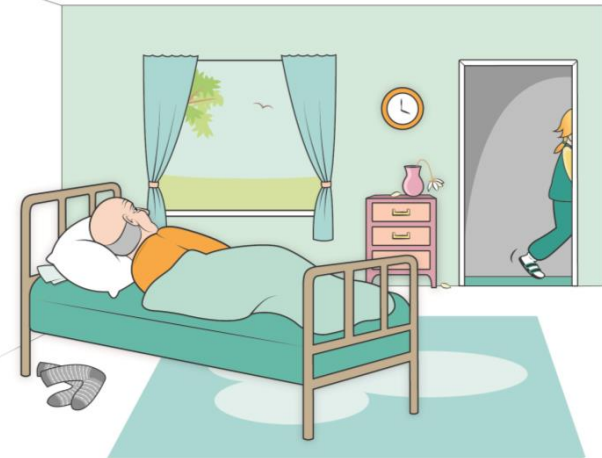
Asiasta enemmän hoivakotien ohjevihossa sivuilla 10-11

Saattohoidon vapaaehtoinen voi toimia eri tavoin

Vapaaehtoinen voi saattaa vanhusta pidemmän aikaa. Heillä on aikaa tutustua toisiinsa, ja vapaaehtoinen toimii vanhuksen ystävänä.

pitkä-
aikainen
ystävä

Tai vapaaehtoinen voi tulla hoivakodin soittamana paikalle aivan vanhuksen elämän viimeisinä päivinä.

saatto-
hoitovaiheen
tuki

Nämä kaksi tapaa voi myös yhdistää.

sekä että

Vapaaehtoisena voi toimia myös öisin.

myös öisin

Vapaaehtoinen osallistuu vanhuksen saattamiseen kuolemaan asti. Vapaaehtoinen ei tee hoiva- ja hoitotyötä.

Saattohoidon vapaaehtoisten starttikoulutuksen teemat

Kaksi iltaa, yhteensä 6 h + kotitehtävät ja materiaalit

Poimintoja vapaaehtoisten koulutusmateriaalista

♥ Jokainen vanhus on yksilö

On erilaista saattaa kognitiivisesti hyväkuntoista vanhusta kuin pitkälle edennyttä muistisairautta sairastavaa vanhusta

Kognitiivisesti hyväkuntoinen vanhus voi haluta muistella omaa elämäänsä ja pohtia kuolemaansa. On kuitenkin hyvä huomata, etteivät kaikki välttämättä halua puhua asiasta.

Kun vanhus hyväksyy oman elämänsä, oman menneisyytensä, sen hyvät ja huonot puolet ja tekemänsä ratkaisut, on lähestyvään kuolemaan helpompaa suhtautua luonnollisena elämän päätöksenä.

Olennaista on, että vanhus kokee tulleen kohdatuksi ja kuulluksi, ei valmiiden vastausten tarjoaminen.

Muistisairaalla vanhuksella ei välttämättä ole enää sanoja, mutta kommunikoida voi niillä keinoilla, joita on.

Katsekontakti, ilmeet, kosketus, läheisyys ja äänensävyt kertovat sen, mihin ei löydy enää sanoja.

Lempeä kosketus rauhallisen juttelun kera tuo turvallisuutta ja kertoo, että joku on vierellä ja läsnä.

Läsnäolo vaatii aikaa.

Vanhuksen kohtaamisen pitää tapahtua kiireettä, hänen ehdoillaan.

Saattohoidon vapaaehtoisen tehtäviä: being vai doing?

Saattohoidon vapaaehtoisen tärkeimpiä tehtäviä on

- ♥ istua vanhuksen vierellä
- ♥ olla kiireettä läsnä
- ♥ antaa vanhukselle aikaa
- ♥ kuunnella
- ♥ pitää kädessä
- ♥ koskettaa

Henkilökunta kertoo, saako vapaaehtoinen esimerkiksi kostuttaa huulia ja suuta

Vanhuksen voimin ja toiveiden mukaan vapaaehtoinen voi myös

- ♥ laulaa tai soittaa
- ♥ lukea runoja
- ♥ lukea päivän lehteä tai kirjaa
- ♥ kirjoittaa, mitä vanhus toivoo
- ♥ katsella valokuvia
- ♥ kammata hiuksia
- ♥ katsella televisiota tai kuunnella radiota yhdessä vanhuksen kanssa
- ♥ keskustella yhteiskunnallisista asioista ja päivän tapahtumista
- ♥ keskustella historian tapahtumista
- ♥ keskustella hengellisistä asioista
- ♥ neuloa, virkata
- ♥ rasvata käsiä tai jalkoja

Miten sinä kohtaat vanhuksen?

- ♥ katsekontakti
- ♥ ilmeet
- ♥ kosketus
- ♥ läheisyys
- ♥ äänensävyt
- ♥ lempeä kosketus
- ♥ rauhallinen juttelu

Vaikka sanoja ei enää olisikaan, on jokaisella ihmisellä oikeus vuorovaikutukseen.

On tärkeää olla aidosti läsnä ja huomioida sanallisia ja sanattomia tunteita ja reaktioita.

Keskity tilanteisiin erityisen hienotunteisesti.

Silloinkin kun vanhus ei enää vastaa, hänelle voi puhua käyttäen lyhyitä lauseita ja tuttuja, tavallisia sanoja.

On tärkeää puhua tavallisella äänellä ja antaa aikaa kuulla se, mitä sanotaan.

Siedä myös hiljaisuutta ja avuttomuutta.

Kiireetön läsnäolo tuo turvallisuutta.

Vanhuksen ehdoilla

Saattohoidon vapaaehtoinen

- toimii *aina* vanhusta, hänen arvojaan, tarpeitaan ja toiveitaan kunnioittaen
- kunnioittaa vanhusta oman elämänsä asiantuntijana
- ei levitä omia arvojaan, vakaumustaan tai aatettaan vapaaehtoisena toimiessaan
- kunnioittaa ja hyväksyy, että vanhuksella voi olla erilainen tausta ja erilaisia mielipiteitä
- kuuntelee, kuuntelee, kuuntelee – myös hiljaisuutta
- ohjaa tarvittaessa ammattiavun luo

Saattohoidon vapaaehtoisen tärkein tehtävä on viettää kiireetöntä aikaa vanhuksen vierellä.

Poimintoja vapaaehtoisten koulutusmateriaalista

Elämänkulkuperspektiivi

Yksilöllistä elämäntarinaa rakentaa moni asia

KOKO ELÄMÄ

Ikääntyminen ja inhimillinen kehitys ovat elämän mittaisia tapahtumia. Aikaisemmillä elämänvaiheilla ja niissä tehdyillä valinnoilla on aina seuraamuksensa myöhemmin elämässä.

IHMISEN OMAT VALINNAT

Ihminen ei ole vain passiivinen olosuhteiden uhri, vaan subjekti, joka rakentaa elämäänsä tekemällä yksilöllisiä valintoja perhetaustansa ja elämänhistoriansa sekä yhteiskunnallisten rakenteiden ja kulttuuristen normien säätelemissä olosuhteissa.

ELÄMISEN PAIKAT

Elämisen paikat, historialliset tapahtumat ja sosiaaliset muutokset muovaavat ihmisen kokemuksia, perhesuhteita ja maailmankuvaa.

HISTORIAALLINEN AJANKOHTA

Eri ikäpolvien ihmiset kohtaavat historialliset ja sosiaaliset muutokset eri elämänvaiheessa, ja siksi näiden muutosten elämänkulliset seuraamukset poikkeavat toisistaan.

IHMISTEN KESKINÄISET SUHTEET

Eri-ikäisiä ihmisiä liittävät toisiinsa sekä perheyhteys että laajempi lähiverkko, jotka voivat nyky maailmassa olla huomattavasti vaihtelevampia ja monimuotoisempia kuin aikaisemmin.

Saarenheimo ym

Tuetaan vanhukselle itselleen tärkeitä asioita

Fyysinen toimintakyky

Vanhuksen itsenäistä liikkumista tuetaan esim. siirtymällä päiväsalin syömään ja kahville. Jalkojen lihasvoimat ja tasapaino harjaantuvat arjisessa liikkumisessa.

Kognitiivinen toimintakyky

Vanhuksen muistia, ajattelua ja oppimista tuetaan luovilla tavoilla, esimerkiksi kohtaamisissa, oman käden taitoja käyttämällä tai bingoon osallistumalla.

Sosiaalinen toimintakyky

Vanhusten keskinäistä kanssakäymistä ja yhteisöllisyyttä vahvistetaan.

Hengellinen toimintakyky

Hengellisyys voi tarkoittaa joillekin uskonnollisuutta ja vakaumusta, henkilökohtaista uskoa, mielenrauhaa tai itsensä hyväksymisen saavuttamista. Monille vanhuksille hartaustilaisuudet ovat tärkeitä.

Psyykinen toimintakyky

Vanhus voi osallistua erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin. Vanhus tulee nähdä ja kohdatuksi.

Lähestyvä kuolema näkyy vanhuksessa monin tavoin

Muista: jokainen vanhus on yksilö

PSYYKKINEN OLEMUS Mielialan mataluutta, ahdistusta, tajunnan tason laskua, elämänhalun vähentymistä, kuoleman pelkoa, sekavuuden lisääntymistä

SOSIAALINEN OLEMUS Huolta läheisten pärjäämisestä, taloudesta, turvattomuuden tunteen lisääntymistä

HENKINEN OLEMUS Epätietoisuus tulevasta lisäänty, vihan tunteita, toivon menettämistä, elämän merkityksen ymmärtämisen tarve korostuu, mietitään asioiden arvojärjestystä

HENGELLINEN OLEMUS Elämänkatsomus ja arvot nousevat esiin, voi herätä tarve tehdä sovinto itsensä, läheisten ja Jumalan kanssa

ESKISTENTIAALINEN OLEMUS Voi olla vaikeuksia hyväksyä lähestyvää kuolemaa, tarve hyväksyä oma elämä

FYYSINEN OLEMUS

Väsymys ja heikkous Vanhus viettää suurimman osan vuorokaudesta sängyssä. Tajunnan taso laskee.

Ruokahalu ja janontunne Elimistö ei kykene enää hyödyntämään ravintoa. Ruokahalu heikkenee, suu kuivuu.

Nieleminen vaikeutuu. Vanhus yskii herkästi nesteitä annettaessa. Ruoka päätyy helposti henkitorveen ja keuhkoputkiin.

Suolen toiminta heikkenee, ummetusta ja pahoinvointia. Iho voi muuttua laikukkaaksi ja kutista.

Hengitys muuttuu pinnalliseksi ja katkonaiseksi. Lima voi saada hengityksen kuulostamaan voimakkaasti korisevalta. Hengenahdistus on yleistä.

Kipu Muutokset käytöksessä, motorinen levottomuus, kasvojen vääristyminen tai pelokkuuden ilmaisu voi kertoa kivusta.

Sekavuus Kuolemaa lähestyvä ihminen voi muuttua sekavaksi. Lääkkeet eivät välttämättä auta.

Verenkierto heikkenee. Kehon ääreisosat tuntuvat kylmiltä. Voi nousta korkea kuume. Kehoon voi kertyä nestettä.

Kohtaa muistisairas ihminen arvostavasti hänen kokemassaan todellisuudessa

Validaatio- menetelmän ydin:

Muistisaira
ihmisen kokem
todellisuus
hyväksytään juuri
sellaisena kuin se
on.

valid = kelpaava, sopiva

TunteVa® on Suomeen mukautettu validaatiomenetelmä

Kun kohtaat muistisairaahan ihmisen arvostavasti, haluat ymmärtää häntä ja hänen kokemaansa todellisuutta.

Vaikka muistisairaahan ihmisen puhe ja käytös voivat joskus tuntua ristiriitaisilta, kohtaa hänet rohkeasti.

Olemalla läsnä ja kuuntelemalla voit helpommin ymmärtää hänen toimintansa taustalla olevia tunteita tai tarpeita.

Samalla rakennat muistisairaahan ihmisen luottamusta, vahvistat hänen omanarvontunnettaan ja vähennät hänen kokemaansa stressiä.

Älä koskaan vähättele tai nolaa muistisairasta ihmistä ja hänen sanomisiaan.

Saattohoidon vapaaehtoistoiminnan periaatteet

- 1. Vapaaehtoisuus** Saattohoidon vapaaehtoinen toimii vapaaehtoisesti, omasta halustaan. Olennaista on oma tahto ja halu toimia hoivakotien asukkaiden elämän loppuvaiheen tukemisessa.
- 2. Tasa-arvoisuus** Vapaaehtoinen ja hoitajat kohtaavat tasa-arvoisina. Jokaista ihmistä arvostetaan. Jokaisen antamaa aikaa, tietoja ja taitoja tarvitaan.
- 3. Vastavuoroisuus** Toiminnan tavoitteena on tuottaa hyvää mieltä kaikille siihen osallistuville. Sekä hoivakodin henkilökunnalla että vapaaehtoisella tulee olla kyky antaa ja vastaanottaa palautetta.
- 4. Palkattomuus** Vapaaehtoinen ei saa rahallista korvausta. ”Palkkana” on toiminnasta saadut elämän kokemukset.
- 5. Ei-ammattimaisuus** Tavallisen ihmisen tiedot ja taidot riittävät. Vapaaehtoinen ei toimi hoitajana!
- 6. Luotettavuus ja sitoutuminen** Vapaaehtoinen arvioi itse voimavaransa ja määrittelee, miten paljon hän osallistuu toimintaan ja milloin hän haluaa lopettaa tehtävässä.
- 7. Vaitiolovelvollisuus** Vapaaehtoinen on vaitiolovelvollinen. Vaitiolovelvollisuus jatkuu myös vanhuksen kuoltua ja vapaaehtoisen lopetettua toimintansa hoivakodissa.
- 8. Suvaitsevaisuus** Vapaaehtoinen kunnioittaa ja hyväksyy, että ihmisillä on erilaisia taustoja ja elämäkatsomuksia, erilaisia arvoja, ja erilaisia mielipiteitä. Vapaaehtoistoiminta ei ole väylä oman vakaumuksen tai aatteen levittämiseen.
- 9. Puolueettomuus ja yhteistyö** Vapaaehtoinen ei asetu kenenkään puolelle, vaan toimii yhteistyössä vanhuksen, läheisten ja hoitajien kanssa. Vapaaehtoinen pitää kiinni sovituista asioista, ilmoittaa esteestä ja yhteystietojensa muuttumisesta.
- 10. Vanhuksen ehdoilla** Saatettava vanhus on tärkein. Vapaaehtoinen toimii rinnalla kulkijana, kuuntelijana ja tukijana jokaisen vanhuksen lähtökohdat ja taustat huomioiden.
- 11. Yhteisöllisyys** Vapaaehtoinen on osa hoivakodin yhteisöä, mutta ei osallistu keskusteluihin esimerkiksi asukkaan terveydentilasta tai työpaikan asioista.
- 12. Oikeus perehdytykseen, tukeen ja vakuutukseen** Vapaaehtoinen saa hoivakodissa perehdytyksen, tukea ja ohjausta. Vapaaehtoisella on hoivakodin järjestämä vakuutusurva.
- 13. Toiminnan mielekkyys** Saattohoidon vapaaehtoistoiminnan on tarkoitus olla mielekästä ja merkityksellistä kaikille toimintaan osallistuville. Vapaaehtoistehtävä ei saa koskaan muodostua ikäväksi pakoksi.
- 14. Mahdollisuus ihmisenä kasvamiseen** Vapaaehtoistoiminta tarjoaa mahdollisuuden henkiseen kasvuun ja itsensä kehittämiseen.

Saattohoidon vapaaehtoisia hoivakoteihin

Hoivakotien henkilökunnan
valmennusmateriaali

1

Hoivakodin toimintatavat

2

Saattohoidon vapaaehtoiset vanhuksen
elämän loppuvaiheen tukena

3

Hoivakodin ja henkilökunnan tehtävät

4

Saattohoidon vapaaehtoisten tuki

Vanhukset ovat ympärivuorokautiseen hoitoon päästessään yhä huonokuntoisempia

Miten tämä muuttaa hoivakotien arkea?

Miten tämä vaikuttaa hoitajien mahdollisuuksiin tutustua asukkaisiin ja viettää aikaa heidän vierellään?

Lisäävätkö nämä muutokset hoitajien eettistä kuormaa?

Hoitajien kokema henkinen taakka kevenee, kun he tietävät, että vanhuksen vierellä on vapaaehtoinen.

Hoivakotien henkilökunnan eettinen kuorma kasvaa

”Joka kerta, kun menen saattohoidossa olevan asukkaan huoneeseen, haluaisin jäädä sinne huoneeseen pidemmäksi aikaa. Mutta muutkin ryhmäkodin asukkaat tarvitsevat hoivaa, niin minun on mentävä. Sydäntäni raastaa.”

”Vain pienellä osalla meistä hoitajista on kokemusta saattohoidosta ja vanhojen ihmisten kuolemasta. Laitamme aina kokeneempia hoitajia näihin tilanteisiin.”

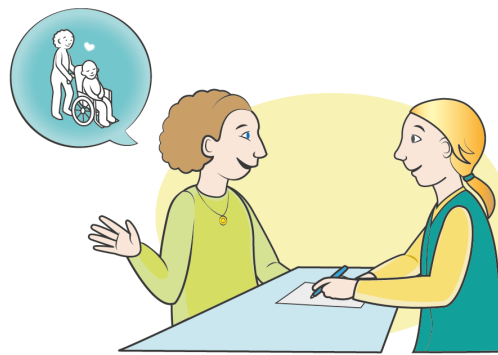
”Usein kun asukas lähestyy kuolemaa, niin läheiset eivät halua tulla enää paikalle.”

”Esihenkilöt yrittävät palkata lisäresurssin niihin työvuoroihin, jolloin asukas on saattohoidossa. Mutta tämä ei nykyään enää onnistu.”

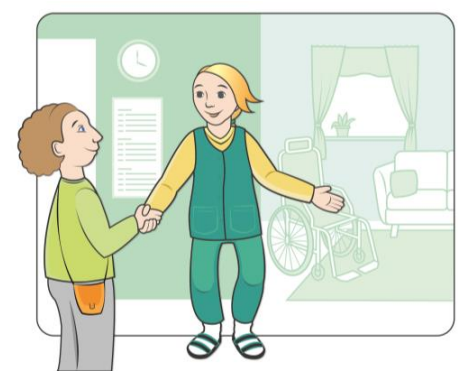
Nämä asiat toistuvat jatkuvasti hoitajien puheessa.

Lohtua läsnäolosta - hankkeen työpajoissa kohdattiin vuosina 2021-2024 noin 450 hoivakotien hoitajaa.

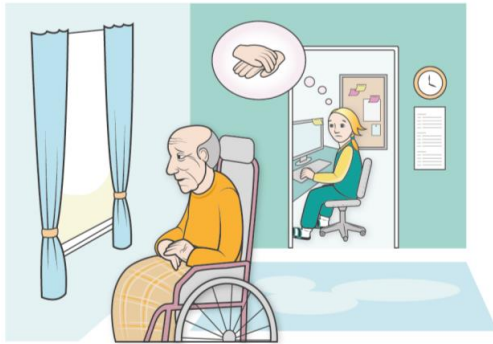
Saattohoidon vapaaehtoinen hoivakodissa

Starttikoulutuksen käynyt saattohoidon vapaaehtoinen haastatellaan hoivakodissa

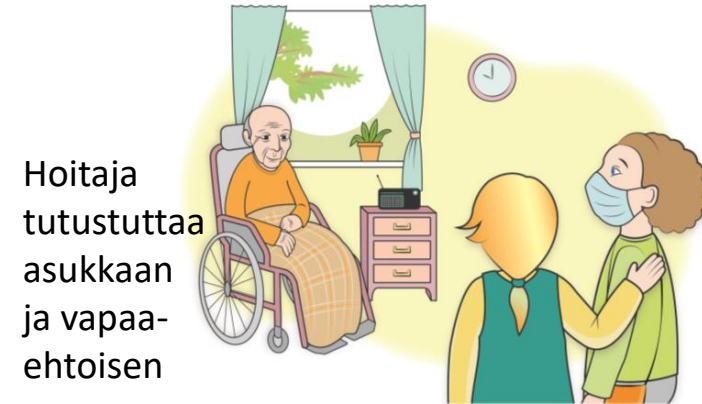
Hoitaja toivottaa vapaaehtoisen tervetulleeksi ja perehdyttää

Hoitajat valitsevat asukkaan, jonka pitkäaikaiseksi ystäväksi saattohoidon vapaaehtoinen kutsutaan...

... tai hoitaja soittaa vapaaehtoisen asukkaan tueksi saattohoitovaiheeseen

Hoitaja tutustuttaa asukkaan ja vapaaehtoisen

Kiireetöntä läsnäoloa

Tilanteista ja tunteista puhutaan

Asukas saatetaan kuolemaan asti

Hoivakoti haastattelee saattohoidon vapaaehtoisen

Haastattelussa tutustutaan lähemmin ja käydään läpi käytännön asioita.

Vapaaehtoistoiminnan sopimus allekirjoitetaan. Sopimus on tärkeä mm. vapaaehtoisen vakuutusturvan takia.

Haastattelussa sovitaan myös siitä, haluaako vapaaehtoinen toimia

- vanhuksen pitkäaikaisena ystävänä,
- vanhuksen saattajana vasta aivan elämän loppuvaiheessa ja/tai
- yöaikaan.

Vapaaehtoinen kannattaa kutsua haastatteluun mahdollisimman pian koulutuksen jälkeen. Näin haastattelu rohkaisee ja sitouttaa luontevasti vapaaehtoisena aloittamiseen.

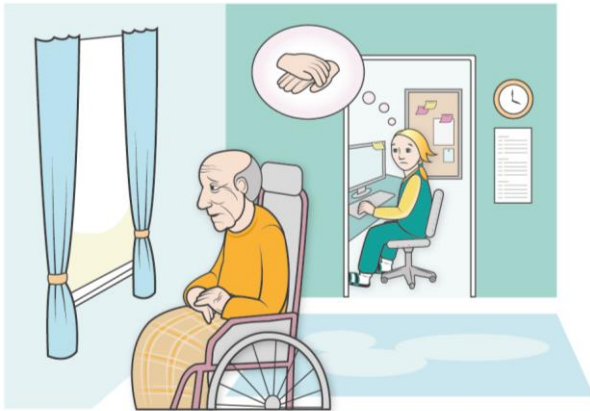
Kannattaa sopia, miten hoivakoti ottaa yhteyttä vapaaehtoiseen: tekstiviestillä vai puhelinsoitolla. Vapaaehtoisen kannattaa tallentaa hoivakodin numero omaan puhelimeensa.

*Asiasta enemmän
hoivakotien ohjevihossa
sivuilla 4-5 ja 12*

Mikäli vanhuksella on omaisia,
heiltä kysytään lupa
vapaaehtoisen
kutsumiseen

Saattohoidon vapaaehtoinen vanhuksen pitkäaikaisena ystävänä

Hoitajat valitsevat asukkaan,
jonka pitkäaikaiseksi ystäväksi
saattohoidon vapaaehtoinen
tulee

Hoitaja toivottaa
vapaaehtoisen
tervetulleeksi ja
perehdyttää hänet
hoivakodin tiloihin ja
käytäntöihin

Hoitaja auttaa asukasta
ja vapaaehtoista
tutustumaan toisiinsa
*Stukajaani töisi
vanha ihminen on?*

Asiasta enemmän hoivakotien ohjevihossa sivuilla 9-10

Vapaaehtoinen saattohoitovaiheen tukena

Hoivakodissa sovitaan selvästi, kuka hoitajista soittaa vapaaehtoisen asukkaan tueksi saattohoitovaiheeseen.

Hoivakodissa sovitaan, missä vapaaehtoisten nimilistaa säilytetään ja kuka pitää yhteystietoja ajan tasalla.

Hoitaja kertoo vapaaehtoiselle vanhuksesta ja ohjaa vapaaehtoisen saattohoitovaiheen tueksi.

Vanhuksen tueksi voidaan saattohoitovaiheessa muodostaa myös useamman vapaaehtoisen rinki.

- vuorovastaava
- sairaanhoitaja
- saattohoitovastaava
- vapaaehtoistoiminnasta vastaava
- kuka tahansa hoitajista – *toimiiko!*?
- ma-pe 8-16? viikonloppuisin?

Asiasta enemmän hoivakotien ohjevihossa sivuilla 9-11

Saattohoidon vapaaehtoisia hoivakoteihin

Hoivakotien henkilökunnan
valmennusmateriaali

1

Hoivakodin toimintatavat

2

Saattohoidon vapaaehtoiset vanhuksen
elämän loppuvaiheen tukena

3

Hoivakodin ja henkilökunnan tehtävät

4

Saattohoidon vapaaehtoisten tuki

Saattohoidon vapaaehtoisten tuki

Vapaaehtoisia tuetaan tehtävässään.

Hoitaja voi tukea vapaaehtoista päivittäisessä toiminnassa mm.

- tervehtimällä, kysymällä kuulumisia
- tuomalla joskus kupin kahvia tai lasin mehua
- kiittämällä vapaaehtoista henkilökohtaisesti

Hoivakoti kutsuu saattohoidon vapaaehtoiset esimerkiksi kaksi kertaa vuodessa yhteiseen tapaamiseen

- keskustelemaan luottamuksella kokemuksista ja tunteista
- tutustumaan muihin saattohoidon vapaaehtoisiiin
- sopimaan rinkien muodostamisesta saattohoidon vapaaehtoisten kesken

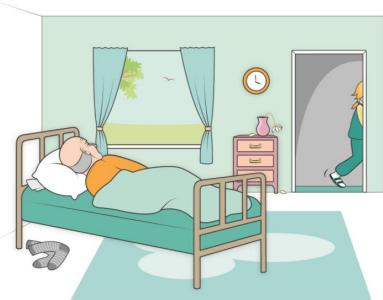

*Asiasta enemmän
hoivakotien ohjevihossa
sivuilla 10-11*

Hankalia tilanteita?

- ❖ Hoitajat eivät uskalla tai muista soittaa saattohoidon vapaaehtoisille
- ❖ Hoitajat kutsuvat vain tietyn tutun vapaaehtoisen
- ❖ Vapaaehtoiset eivät vastaa puhelimeen
- ❖ Vapaaehtoisia ei ole riittävästi tai he eivät pääse tulemaan silloin, kun heitä tarvittaisiin
- ❖ Vapaaehtoinen ei sovellukaan tehtävään
- ❖ Vapaaehtoinen puuttuu asioihin, jotka eivät kuulu hänelle
- ❖ Vapaaehtoinen tekee omatoimisesti myös hoitotyötä
- ❖ Vapaaehtoinen on yliaktiivinen
- ❖ Vapaaehtoista ei kuulu eikä näy
- ❖ Vapaaehtoisen ja vanhuksen kemia ei kohtaa
- ❖ Läheisten korostunut tarve saada vapaaehtoisen tukea
- ❖ Vaitiolovelvollisuuden säilyttäminen esimerkiksi pienillä paikkakunnilla

WIN – WIN – WIN – WIN

Kun saattohoidon vapaaehtoistoiminta on saatu hoivakodissa käyntiin ja toimintatavat sujuviksi, toiminta hyödyttää kaikkia:

Hoivakodin asukas, vanhus

- joutuu olemaan vähemmän aikaa yksin
- saa lohtua, tukea ja seuraa ja toisen ihmisen kiireetöntä läsnäoloa elämänsä loppuvaiheessa
- tulee kohdatuksi, nähdyksi ja kuulluksi omana itsenään, omalla rytmillään

Vanhuksen läheinen

- saa halutessaan tukea ja helpotusta raskaaseen elämän loppuvaiheeseen tietäen että läheisen ei tarvitse olla yksin, kun vierellä on vapaaehtoinen

Hoivakodin henkilökunta

- saa tukea ja helpotusta eettisen kuormansa kantamiseen tietäen, että asukkaan vierellä on vapaaehtoinen, jolla on aikaa ja joka voi myös tuoda tiedon asukkaan voinnin muuttumisesta

Saattohoidon vapaaehtoinen

- saa olla tekemässä tärkeää ja merkityksellistä vapaaehtoistyötä
- saa usein enemmän kuin kokee antavansa